

eorum. Et quoad hanc partem habet etiam locum secunda opinio superius citata.

18. Quando autem relaxatio facta est secundo modo supra posito, censeo simpliciter procedere, et veram esse secundam opinionem supra citatam. Et imprimis, quod ante professionem non possit quis obligari ad servandum rigorem antiquum contra præsentem consuetudinem, probatur, quia, durante eo rerum statu, illa obedientia non est secundum regulam, quia nunc non viget ea regula, sed derogata est; ergo non cadit sub tale votum. Præterea juramentum de servandis statutis alicujus collegii non obligat ad servanda statuta, quæ consuetudine derogata sunt, ut est communis sententia, de qua videri potest Sylvest., verb. *Juramentum*; ergo similiter, etc. Hinc etiam Panormitanus, in cap. *Cum ad Monasterium*, de Statu Monachorum, num. 18, cum Cardinali, et aliis, dicit, in monasteriis monachorum, in quibus est immemorialis consuetudo comedendi carnes, licitum esse eas comedere, etiamsi alias videatur per regulam prohibitum, nec constat quo initio fuerit introductum; idemque esse dicit de aliis regulis circa accidentalia religionis, quamdiu non fit reformatio. Item est optima ratio, quia regula debet esse communis; quamdiu autem non est facta reformatio, nemo potest introducere regulam communem contra præscriptam et non pravam consuetudinem; ergo nemo potest durante illo statu obligari ad obediendum secundum primitivam regulam. Hoc autem intelligendum est per se, et ex vi regulæ; nam si contingat alicui personæ particulari esse necessarium illum rigorem ad observantiam votorum, poterit quidem ei per obedientiam injungi, sicut posset etiam, si nunquam fuisset in antiqua regula præscriptum; itaque illud est per accidens, hic autem per se loquimur; et ita in universum verum est, stante tali consuetudine, neminem posse obligari ad prædictæ regulæ observationem; idem autem est dicere stante consuetudine, et non facta reformatione.

19. *Nemo excusatur propter ignorantiam ab observantia reformationis.* — Nihilominus tamen si fiat reformatio, existimo posse ad illam observandam obligari etiam illos, qui ante reformationem professi sunt, ut eadem secunda opinio affirmat simul cum prima. Et ratio est, quia talis reformatio non est additio supra regulam, sed restitutio moraliter necessaria ad perfectam regulæ observationem; prava autem consuetudo, seu illicite intro-

ducta, licet habeat vim relaxandi obligationem regulæ, quamdiu illa durat, non tamen habet tantam vim, ut auferat religioni, vel Pontifici potestatem reformandi regulam, et auferendi hujusmodi consuetudinem; et ideo, qui professus est talem regulam, etiam tempore relaxationis, virtute se subiecit his qui habent potestatem reformandi illam, et consequenter etiam reformationi, si fiat; nec debet quis excusari propter ignorantiam, etiamsi sit homo simplex et idiota, quamvis oppositum censeat Hostiensis, in Summa, tit. de Voto, quia hæc ignorantia in præsentem non causat proprium involuntarium; nam qui profitetur religionem, regulariter, et maxime secundum rectam rationem, non intendit relaxationem, sed simpliciter illius regulæ observantiam. Atque hoc supponit Pontifex in c. ult. de Statu Monach., ubi reformationem præcipit fieri, *juxta B. Benedicti regulam, et Evangelicam instituta, non secundum normam pravæ consuetudinis, quæ quasi pro lege in quibusdam Ecclesiis inolevit.* Idem supponi videtur in duabus Clementinis de statu monachorum. Accedit præterea, quod hujusmodi reformatio, moraliter loquendo, necessaria est ad finem talis religionis consequendum, et ad reliquam partem regulæ perfecte observandam. Ad hoc etiam confirmandum adduci potest Concilium Tridentinum, sess. 25, de Reform., cap. 1, de Regul., de quo videri potest Navar., comm. 3, de Regul., n. 32.

20. *Differentia inter votum castitatis, et alia duo.* — Ultimo censeo in hoc puncto, quando relaxatio est tertii generis, tunc procedere, veramque esse primam sententiam, quoad utramque ejus partem, cui non censeo contradicere auctores aliarum opinionum. Ratio autem est, quia relaxatio vel consuetudo nunquam potest prævalere contra substantialia religionis, nam est contra jus divinum et naturale, quia vota ipsa obligant ad observanda omnia illa quæ sunt de substantia religionis. Unde si relaxatio fit in his quæ directe sunt contra votum, etiam secluso præcepto obedientiæ, manet semper obligatio ex vi illius voti, cui repugnat relaxatio. Si vero sit in his quæ multum conferunt ad servanda ea quæ substantialia sunt, quamvis vota ipsa immediate non obligent ad illa, manet nihilominus semper jus in Prælato, ut ea præcipere possit, juxta superius dicta, quæ confirmari possunt ex Clement. *Exivit*, de Verbor. signif. Hic autem notanda est differentia inter votum castitatis, et alia duo, quoad substantia-

lem obligationem eorum. Nam votum castitatis religiosæ habet materiam fixam et certam, et æque universalem, in qua non potest pati diminutionem propter quamecumque corruptelam, quia erit aut de re intrinsece mala, aut contra primam et substantialem materiam talis voti, quæ est carentia matrimonii (non agimus enim de militaribus religionibus), et ideo in hoc voto evidenter, et sine ulla limitatione procedit doctrina data quoad materiam directam talis voti. Quoad media vero, quæ licet directe non cadant sub obligationem ejus, conferunt tamen multum ad illius observantiam, servanda etiam est regula superius tradita, quod nimirum hæc præcipi possunt virtute obedientiæ non obstante quacumque consuetudine, maxime si sint consentanea primitivæ regulæ. In aliis autem duobus votis materia non est ita fixa et æqualis in omnibus; unde fieri videtur posse ut consuetudine introducatur aliquid contra tale votum, quod tamen prævaleat, et per consuetudinem licitum fiat, non quia per consuetudinem possit licere frangere votum, sed quia potest consuetudine fieri ut desinant esse materia voti, quæ antea erat. Ut, verbi gratia, si in religione Minorum nunc pertinet ad votum paupertatis non tangere pecuniam, vel in Societate non accipere stipendium pro Missa, videtur consuetudine posse derogari, ita ut hæc desinant esse contra votum; sicut enim putant aliqui relaxatam esse materiam horum votorum in militaribus religionibus; indicatque Molin., tom. 1 de Justit., disp. 141.

21. *Conclusio: vota religionis non relaxantur sola consuetudine.* — *Objectio.* — *Diluitur.* — Nihilominus censeo sola consuetudine non posse relaxari obligationem horum votorum, quoad propriam et directam materiam eorum. Probat, quia hæc relaxatio non potest fieri consequenter (ut sic dicam) id est, post votum factum; ergo nec antecedenter, id est, ut vota ipsa circa minorem materiam fieri intelligantur. Antecedens evidens est, quia consuetudo contra obligationem voti jam facti est contra jus divinum naturale, et ideo non potest prævalere contra illud. Consequentia vero probatur, quia religiosus, qui emittit professionem semper promittit materiam talium votorum, prout in regula præscripta est; ergo quantumvis priores religiosi violent vota sua, semper materia, quæ promittitur, eadem est. Dices, juxta intentionem profitentium post talem consuetudinem introductam, materiam talis voti non esse illam, quæ est in regula, sed

quæ est in usu. Respondetur negando assumptum, nam intentio esse debet profitendi secundum talem regulam, prout actu obligare potest, non obstante consuetudine, vel potius corruptela; nam velle profiteri, et solum se obligare secundum illicitam consuetudinem, esset prava intentio, quæ præsumi non debet. Imo, quamvis aliquis illam haberet, esset ex errore privato, et non posset prævalere contra absolutam intentionem profitendi secundum talem regulam; juxta hanc ergo intentionem mensuranda superest materia talis voti, tali regula definita; et ideo semper hæc eadem perseverat, non obstante aliorum abusu, et consequenter ad illam obligat tale votum. Quoties ergo relaxatio est substantialis, et in materia votorum, ea non obstante, obligatur quis ad observanda vota juxta regulam. Et quidem si relaxatio sit circa materiam directam, singula vota obligabunt immediate et respective in propriis materiis. Si autem solum sit circa res, quæ indirecte pertinent ad observationem alicujus voti, ut est, verbi gratia, clausura monialium respectu voti castitatis, immediate non cadent sub obligationem votorum, sed solum mediante præcepto superioris, quod semper poterit imponi in virtute voti obedientiæ. Atque hoc confirmat citatum decretum Concilii Tridentini, ubi statuit ut in unaquaque religione disciplina religiosa instaretur secundum regulam, tam quoad essentialia unicuique, quam quoad pertinentia ad communem vitam; et superiores monachi, ut omnino curent ne ab his institutis recedatur, cum compertum sit (inquit) ab eis, non posse, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxare. Eadem ergo ratione nulla consuetudo contra hæc substantialia prævalere potest.

CAPUT IX.

UTRUM PERFECTA OBEDIENTIA EVANGELICA REQUIRAT UNIVERSALEM MATERIAM SINE ULLA REGULE LIMITATIONE.

1. *Triplicem obedientiæ gradum distingui.* — Hæc quæstio proponitur ad respondendum aliis dubitationibus, et objectionibus propositis in superiori capite. Dicendum ergo primo est obedientiam Evangelicam, ut perfectissima sit, amplissimam esse debere, et aliquo modo ad omnia perfecta sine limitatione extendi. Hanc assertionem probant quæ, in principio capitis præcedentis, ex Evangelio, et consiliis Christi Domini adduximus. Sumitur etiam ex

communi modo loquendi Sanctorum Patrum in hac materia, quos ex parte ibi citavimus. Quibus addi posset Basilius, in regul. 8, ex fusioribus, ubi expendens illa verba Luc. 14: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum*, inquit: *Dominus noster Jesus Christus rem ad summum prorsus fastigium perducit, nempe odium animæ et suimet ipsius abnegationem*; et homil. 2, de Institutione Monachorum, ad perfectionem obedientiæ pertinere dicit, ut neque illa etiam quæ laudabilia sunt, sine approbatione superioris fiant; idem late in Constit. Monastic., cap. 20. Idem sumitur ex Gregorio, homil. 20 in Ezech., circa finem, ubi hac ratione dicit, perfectam obedientiam esse holocaustum, et non tantum sacrificium, quia nihil sibi reservat, sed totum Deo offert; idem lib. 1 Regum, cap. 2. Hoc etiam sentit D. Bonaventura, quando, in opuseulo de Processu religionis, lib. 6, c. 27, triplicem obedientiam distinxit, spiritualem, quæ debetur Prælati Ecclesiæ secundum ejus leges, et canones; spiritualiorem, qualis est illa, quæ propria voluntate promittitur alieni personæ vel religioni cum limitatione ad certam materiam vel regulam; et spiritualissimam, quæ sine limitatione promittitur ad omnia quæ non sunt contra animam, et talem regulam. Unde indicat Bonaventura aliud esse promittere obedientiam tantum secundum regulam, aliud vero, promittere in omnibus quæ non sunt contra talem regulam, nam prior obedientia positive (ut sic dicam) limitata est ad regulam, et ideo judicatur a Bonaventura minus perfecta; posterior autem obedientia solum negative se habet, non admittendo aliquid contrarium regulæ, et ideo spiritualissima, id est, perfectissima judicatur. Unde cap. 28 subdit, tertium et perfectum gradum obedientiæ esse, ex sola directione Dei, non tantum voluntarie, sed etiam cum gaudio obedire, non solum ad facilia, sed etiam ad difficilia atque dura, etiam ad mortem, et infra concludit: *De hac obedientia Dominus specialiter dicit: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum et tollat crucem suam, et sequatur me; semetipsum abnegat, qui sui juris esse recusat, et totus se alterius arbitrio submittit propter Christum, sicut Christus non venit facere voluntatem suam, sed Patris*. Similia habet in expositione regulæ Minorum, cap. 1, ubi inter alia dicit altiore esse obedientiam, qua tenentur alienius regulæ professores nihil respuere, nisi sit ipsi regulæ contrarium, vel saluti, directe vel indirecte; et infra: *Qui nihil*

sibi obediencialiter impositum possunt repellere, quasi transcendens suam regulam, nisi vergat in suæ animæ detrimentum; unde concludit errare eos, qui dicunt, quod in omnibus religionibus obedientia sit æqualis.

2. *Objectio*.—Ratione probatur conclusio, quia sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis; sed abnegare propriam voluntatem per obedientiam consiliorum est bonum, et pertinet ad perfectionem; ergo quo major fuerit hæc abnegatio, eo erit obedientia perfectior, et consequenter illa erit perfectissima, quæ sine limitatione ad omnia extenditur. Dices, illud axioma non habere locum in his quæ in quadam moderatione consistunt, ut sunt virtutes, et ideo non sequi, illam generalissimam obedientiam esse meliorem, quia fortasse non est proportionata humanæ possibilitati et fragilitati. Quod explicatur a simili de paupertate, nam, licet relinquere omnia consilium perfectionis sit, non propterea major paupertas est semper melior, nisi sit etiam proportionata fini, ut supra vidimus. Sic ergo de obedientia dici potest; nam illa etiam ordinatur ad finem perfectionis, et in unaquaque religione ordinatur ad finem ejus; ergo non illa obedientia erit perfectior, quæ fuerit universalior ex parte materiæ, sed quæ fuerit ordinata ad altiore finem, et illi magis proportionata.

3. *Responsio*.—*Differentia inter obedientiam et paupertatem*.—Sed contra hoc roboratur ratio facta, quia obedientia si non sit contraria bonis moribus aut regulæ, quo fuerit universalior, eo erit et in se melior, cæteris paribus, et magis conferet ad finem perfectionis; nec potest esse improporcionata propter excessum. Ergo si fuerit generalis, et sine ulla limitatione, erit perfectissima. Antecedens declaratur, adnotando imprimis differentiam inter paupertatem et obedientiam; nam paupertas non habet ex objecto propriam honestatem, propter quam pertineat ad perfectionem, sed solum ex fine religionis ad tollenda impedimenta perfectionis. Obedientia autem per se, et ex objecto habet propriam honestatem, quæ cernitur in subjectione propriæ voluntatis ad voluntatem alterius vicem Dei habentis, et ideo, licet paupertas solum conferat ad perfectionem juxta proportionem ad extrinsecum finem, obedientia autem non tantum isto modo, sed etiam per sese, quia in se continet rem perfectissimam, et gratissimam Deo, et ideo quo major illa fuerit, etiam extensive, eo melior erit, si cætera sint paria.

4. *Duæ conditiones necessariae ad obedientiam humanam*.—Deinde observo, in omni obedientia humana necessariam esse duplicem limitationem jam insinuatam. Una est, ut non sit de re mala, sive intrinsece, sive ex præcepto aut prohibitione superioris Prælati, contra quem non potest prævalere præceptum inferioris Prælati, quæ conditio certissima est, et satis nota, de qua plura dicemus infra, explicando institutum Societatis. Altera conditio est, ut materia obedientiæ non sit contra regulam, et statum, quem quis proficitur. Quam posuit Bonaventura, etiam loquendo in genere de perfectissima obedientia Evangelica, et de statu perfectionis ut sic. Et eandem videntur supponere Bernardus, D. Thomas et alii relati sectione præcedenti. Ratio vero est, quia ad perfectionem hujus vitæ pertinet, ut homo habeat firmum aliquem statum, quem profiteatur, in quo tendat ad destinatum aliquem scopum, quo mediante perfectionem consequatur; necessarium est ergo ad perfectionem, ut obedientia, quam quis promittit, sit consentanea, et saltem non contraria statui, et fini quem proficitur; nam si illi repugnet, vel destruet ipsum statum, vel impedit potius progressum perfectionis quam promoveat. Item quia oppositum involvit obligationes repugnantes, nam professio status secum affert obligationem servandi leges ejus, et per eas tendendi in finem ejus; ergo obedientia, quæ tendat in destructionem talis status, repugnando regulæ ejus, non potest esse materia perfectionis. Hæc ergo duplex moderatio necessaria est in omni humana obedientia, per quam ad perfectionem tenditur, quia per priorem tollitur impedimentum malitiæ; per posteriorem autem tollitur impedimentum perfectionis. Per hæc autem duo sufficienter constituitur obedientia in medio, seu mediocritate, ut non possit per excessum in ea peccari. Sic ergo explicata universalitate obedientiæ, eo sine dubio perfectior est obedientia, quo fuerit universalior; ergo quo fuerit universalissima, erit etiam perfectissima ex objecto suo.

5. *Perfecta obedientia ad actus externos et internos extenditur*.—*Differentia in hoc inter obedientiam, et alia duo vota*.—Atque hinc sequitur primo, perfectam obedientiam Evangelicam non solum in exteriores actus, sed etiam in interiores cadere posse. Probatur primo ex dicto principio, quia talis obedientia universalior erit, et non excedit capacitatem seu proportionem humanam, quia unus homo

dirigi potest ab alio, etiam in actibus interioribus intellectus et voluntatis, tum quoad specificationem, seu modum illorum, tum etiam quoad exercitium. Quod patet, tum quia in illis actibus maxime consistit vita contemplativa, quæ ad perfectionem imprimis necessaria est; potest autem unus homo alium instruere, quomodo interius meditandum aut contemplandum illi sit, quam vocamus instructionem quoad specificationem; potest etiam injungere, ut tali vel tanto tempore exercitio contemplationis incumbat. Sic ergo potest homo homini subdi quoad directionem actuum interiorum. Tum etiam quoad moderationem interiorum affectuum, quæ ad perfectionem summe necessaria est, et non solum requirit exteriora media, sed etiam interiora; ergo in utrisque potest homo homini subijci per obedientiæ votum. Estque hæc subiectio consentanea fini obedientiæ Evangelicæ; nam, ut docuit D. Thom. 2. 2, quæst. 186, artic. 5, in tantum hæc obedientia est necessaria, in quantum homo tendens ad perfectionem indiget ab alio instrui, in his quæ ad perfectionem pertinent. Sed in his principalem locum habent interiores actus, ut declaratum est; ergo. Et confirmatur, nam obedientia est perfectum holocaustum, per quem homo se immolat Deo, ut dixit Gregorius, homil. 20 in Ezechielem; ergo, ut sit omnino perfectum, non solum exteriores, sed etiam interiores actus Deo specialiter immolat, subijciendo illos superiori. Imo in hoc maxime excedit votum obedientiæ alia duo, quia non solum res exteriores, sed etiam interiorem voluntatem Deo offert, ut dixit D. Thom., dicta quæst. 186, artic. 4. Neque obstat quod obedientia humana non se extendit ad actus mere internos, teste D. Thom. 2. 2, quæst. 104, art. 5; illud enim verum est de obedientia necessaria ex vi legis, seu præcepti, quod ex jurisdictione, vel naturali aut coacto dominio, in hominem nascitur, ut in materia de legibus latius tractatum est. Non vero est eadem ratio de obedientia quæ nascitur ex voluntaria promissione hominis, nam ipse pro suo arbitrio potest promittere obedientiam homini vice Dei, etiam in his rebus, in quibus naturaliter non posset esse homini subjectus. Nam, sicut potest homo promittere Deo actus mere internos, ita etiam potest promittere in usu illorum parere homini vice Dei præcipienti.

6. Secundo sequitur ex dictis, non omnes religiones profiteri perfectissimam obedientiam Evangelicam. Hoc aperte supponit Bo-

naventura supra, dum ait, non omnes religiones esse æquales in perfectione voti obedientiæ. Idem docuit Henricus, Quodlib. 3, quæst. 20, ubi ait, quanto obedientia universalior est, eo esse perfectiorem, et ideo eam etiam religionem esse perfectiorem, in qua universalior obedientia promittitur; supponit ergo non in omni religione fieri professionem perfectissimæ obedientiæ Evangelicæ. Denique hoc patet ex dictis capite præcedenti, ubi ostendimus votum obedientiæ religiosæ non obligare ad omnia simpliciter, sed solum secundum regulam.

7. *Difficultas ex dictis proxime orta, an omnis status religionis sit perfectionis.* — Hinc vero oritur gravis difficultas, nam sequitur nullum statum religiosum esse statum perfectionis; consequens est falsum; ergo. Sequela probatur, quia ad statum perfectionis necessarium est se totum consecrare Deo, nihil juris in seipsum reservando, ut ex Gregorio docet D. Thomas, d. quæst. 186, artic. 4 et 6: *Cum quis* (inquit) *omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotenti Deo vocet, holocaustum est;* et hoc dicit pertinere ad eos, qui statum perfectionis profitentur. Item quia ad statum perfectionis pertinet consilia Evangelica primaria et substantialia perfecte profiteri, quorum præcipuum est consilium obedientiæ; ergo si in statu religioso consilium hoc non promittitur integre et perfecte, non erit sufficiens status perfectionis. Accedit præterea, quia nulla est religio quæ illam universalem obedientiam profiteatur, sed unaquæque illam promittit secundum suam regulam; neque aliter unquam fuit in Ecclesia factum; ergo vel illud consilium Evangelicum nunquam fuit in Ecclesia servatum, quod absurdum est dicere, vel certe dicendum est in statu religioso perfecte observari, neque aliter consuli, quam in singulis religionibus promittatur. Adde denique impossibile videri professionem universalis obedientiæ aliter quam in quolibet statu religioso fiat. Nam, ut ait D. Thom. 2. 2, quæst. 186, art. 5, ad 4: *Votum obedientiæ ad religionem pertinens se extendit ad dispositionem totius humanæ vitæ, et secundum hoc votum obedientiæ habet quamdam universalitatem, licet non se extendat ad omnes particulares actus.* Quia enim per obedientiam religiosam ipsa voluntas Deo offertur et consecratur, quæ est principium omnium actionum humanarum, ideo ex hac parte habet hoc votum quamdam universalitatem. Quod autem non possit illam habere absolu-

tam, et sine ulla limitatione, etiam intra latitudinem perfectarum actionum, patet, tum quia non omnes huiusmodi actiones sunt singulis statibus accommodatæ, essetque infinita confusio, si actiones propriæ unius status posset in alio præcipi, vel in illo prohiberi; tum etiam quia hoc saltem necessario reservatum est, ut nemini possit præcipi transitus ad alium statum; neque in hoc obedientiam promittere, pertinere potest ad statum perfectionis, nam potius quodammodo repugnat eidem statui.

8. *In obedientia duplex perfectio distinguenda.* — Circa principalem difficultatem, dicendum imprimis est, aliud esse loqui de statu perfectionis essentialiter ac simpliciter, aliud vero de statu perfecto aut perfectissimo in illo ordine, id est, in schola, seu via ad perfectionem. In priori sensu nulla est in objectione difficultas; nam ad essentiam status perfectionis, et ut absolute et simpliciter talis sit, non est necessarium profiteri singula consilia etiam principalia cum summa perfectione, sed satis, profiteri illa secundum aliquam prudentem regulam, alicui perfecto fini accommodatam, ut in superioribus visum est, et in paupertatis voto est manifestum. In hoc ergo sensu respondetur negando sequelam. Ad probationem autem dicendum est, in his consiliis, et specialiter in obedientia, distingui posse duplicem perfectionem, unam essentialem, et aliam extensivam, atque hanc posteriorem non esse totam necessariam in quolibet statu perfectionis simpliciter. Priorem vero in statu religioso sufficienter inveniri, et eum sufficiente extensione, seu universalitate, ut recte probat ratio ex D. Thom. et Gregorio ibi adducta. Loquendo autem in altero sensu de perfecto statu perfectionis, Henricus supra concedit omnem religionem, in qua non promittitur dicta universalis obedientia, quoad hoc non esse perfectam; et idem plane sentit Bonaventura: quod tamen intelligendum est mere negative, non privative, quia hæc perfectio non est debita cuicumque statui religioso; si tamen illam non habet, ex ea parte aliqua majori perfectione caret, et ideo cæteris paribus minus perfectus est, quam qui illam profitetur. Quæ doctrina mihi vera videtur, si illa universalitas obedientiæ convenienter juxta dicta explicetur, sic enim aperte sequitur ex conclusione posita.

9. *Votum perfectissimum obedientiæ habuerunt Apostoli, et Apostolici viri.* — *Item religio S. Francisci illud proficitur.* — *Hoc vo-*

tum perfectissimo modo habet Societas Jesu. — Unde ad alteram partem difficultatis, negatur repugnare omni statui religioso in particulari, hanc universalem obedientiam vel promissionem ejus; negatur etiam nunquam fuisse aut esse in Ecclesia religiosum statum, in quo talis obedientia promissa sit; imo credendum est Apostolos huiusmodi obedientiam Christo promississe, eandemque exhibuisse Petro cæteros Apostolos post Christi ascensionem, quia illi non sunt professi obedientiam secundum aliam regulam, nisi charitatis et majoris obsequii divini, juxta munus suum, seu ministerium ad quod erant vocati. Et idem credendum est de primis illis religiosis Apostolorum imitatoribus. Inter eos autem qui profitentur obedientiam secundum certam regulam, Bonaventura supra existimat in religione Sancti Francisci emitti votum obedientiæ perfectæ universale; quia, licet fiat secundum regulam, tamen ex vi ejusdem regulæ tenentur illius professores nihil respuere, nisi sit ipsi regulæ contrarium, vel salutis, directe, vel aliquantulum, quæ duæ limitationes non sunt contra universalitatem obedientiæ Evangelicæ, ut ex dictis in superioribus constat. Idemque nos dicere possumus, et fortasse ampliori ratione de voto obedientiæ Societatis; nam materia ejus, in his quæ non sunt contra bonos mores aut regulam, amplissima est, et directe extenditur ad ministeria ardua et difficillima, et ad bonum valde perfectum, et cum magna dependentia etiam in minimis a Prælati, ut infra in proprio loco latius trademus. De aliis vero religionibus nihil dicimus, sed juxta principia posita et suam regulam unaquæque de se judicabit.

10. At vero Henricus supra significat, nullum votum obedientiæ, limitatum ad quamcumque regulam, esse undequaque perfectum quod universalitatem; ait enim non repugnare dari aliquam religionem, in qua fiat votum obedientiæ perfectum: *Quoniam* (inquit) *etsi certa regula sit in qualibet religione, quoad illa quæ sunt accidentalia religioni, non tamen oportet quin in aliqua religione existente, vel, quæ possit esse, quoad articulum obedientiæ, sit regula universalis, et in æternitate obedientiæ quoad omnia licita, sive indifferentia, sive necessaria.* Et omne aliud genus obedientiæ, seu regulæ, negat esse perfectum. Sed hæc doctrina vel incidit in sententiam Bonaventuræ, vel in alio sensu admitti non potest, quia involvit repugnantiam moralem. Nam regula universalis obediendi in omnibus licitis potest

ita intelligi, ut licita solum censeantur ea, quæ nec propriis præceptis, nec constitutionibus, seu statutis ejusdem regulæ sint contraria; at in hoc sensu manifestum est non repugnare, et hoc coincidere in sententiam Bonaventuræ. Aut illa universalis regula ita intelligitur, ut in omnibus alias licitis obediendum sit Prælato, etiam si sint contraria eidem regulæ, quoad alia statuta, et in hoc sensu videtur involvi moralis repugnantia; quia quod una via construitur, alia destruitur; et quia, esto non sit per se malum agere contra regulam, quæ secundum se non obligat ad culpam, nihilominus voto se astringere ad agendum contra illam per se malum est, sicut et imperium violandi illam malum etiam est. Quapropter modus ille universalitatis ad perfectionem universalis obedientiæ spectare non potest, quia non potest esse proportionata alicui statui religionis, in quo vita instituitur, secundum aliquam regulam, vel in ordine ad determinatum finem, quod moraliter necessarium est in omni statu perfectionis: nam omnia illa, quæ impediunt finem vel institutum talis religionis, impediunt potius quam juvant ad perfectionem in illa acquirendam. In hoc ergo sensu, verum est nullam esse religionem quæ universalem obedientiam promittat. Inde autem non sequitur nullam esse, quæ promittat perfectam obedientiam Evangelicam, quia ad hoc satis est promittere obedientiam in omnibus, quæ nec bonis moribus nec regulæ repugnant.

11. *Differentia inter votum obedientiæ secundum regulam, et in omnibus quæ regulæ non repugnant.* — *Universalis obedientiæ duplex modus.* — Unde obiter intelligitur longe diversum esse promittere obedientiam secundum determinatam regulam, vel promittere in omnibus quæ regulæ non repugnant, nam prius votum obligat solum ad ea quæ directe vel indirecte continentur in regula; non vero ad omnia quæ illi non repugnant, sicut obligat posterius votum. Dixi autem, *secundum determinatam regulam*, ut excludam eam quæ continet universalem regulam obediendi in omnibus, quæ cæteris statutis non repugnant; nam tunc ratione talis regulæ utrumque votum in idem revolvitur. Intelligitur ex dictis etiam quo sensu verum sit, quod Divus Thomas dixit, votum obedientiæ in quacumque religione habere quamdam universalitatem quoad dispositionem humanæ vitæ, et nihilominus verum etiam sit quod Bonaventura et Henricus insinuant, votum obedientiæ in qui-

busdam religionibus esse particulare, in aliis universale. Possumus enim hic duplicem universalitatem distinguere, quas vocare possumus quoad exercitium, vel quoad speciem actuum; obedientia ergo cujuscumque Religionis potest dici universalis quoad exercitium actuum, sub exercitio cessationem etiam includendo; nam quia per obedientiam religiosam voluntas ipsa consecratur, et tota sub voluntate Prælati constituitur, ideo quoad agendum vel non agendum, non retinet jus proprium, sed potest semper a Prælato occupari in aliqua actione sibi proportionata, et consequenter ut cesset ab omni alia illi repugnante; et hoc sensu dixit Divus Thomas hanc obedientiam esse universalem, et se extendere ad dispositionem totius humanæ vitæ. Contineri autem potest, et quasi positive limitari ad definitum modum actionis, habitationis, etc., juxta definitam regulam, et in hoc sensu est particularis, quoad speciem actuum, seu materiæ obedientiæ, quia non potest vagari per omnes species seu modos actionum, sed solum juxta præscriptam regulam. Et ideo in hoc sensu talis obedientia dici potest particularis. Universalis autem contrario modo dicitur, quæ non limitatur positive ad particularem regulam, sed solum negative, cum extensione ad omnia, quæ ipsi regulæ non sunt contraria. Quæ universalis obedientia ex suo genere perfectior est, ut dixi; in ea vero potest quædam latitudo inveniri; nam, licet ex forma vovendi videatur esse universalissima, et ideo non posse suscipere magis vel minus, nihilominus ex parte materiæ potest habere inæqualitatem, vel quia regula ipsa, juxta quam fit, postulat directe majorem subjectionem in omnibus; vel quia regula ipsa admittit majorem latitudinem et varietatem, in his, quæ extra illam ad arbitrium superioris ordinariæ præcipi possunt; nam quo obedientia fuerit hoc modo universalior, eo requirit animum magis indifferentem, et vacuum propria voluntate et affectione. Per hæc ergo satisfactum est difficultatibus omnibus, præterquam ultimæ de transitu ad alium statum, cujus occasione sequens caput institutum.

CAPUT X.

UTRUM EX OBEDIENTIAE VOTO OBLIGETUR QUIS AD PERSEVERANDUM IN EODEM STATU, VEL POSSIT AD SUSCIPENDUM ALIUM OBLIGARI.

1. *In triplici sensu potest questio procedere. — Votum obedientiæ obligat non transire ad statum secularem. — Hic transitus a nullo superiore, etiam a Papa, potest præcipi in virtute obedientiæ. — Potest religiosus status comparari, vel ad statum, seu quasi statum inferioris ordinis, qualis est status matrimonii, vel in universum status vitæ secularis; vel ad statum ejusdem ordinis, ut est alius religiosus status, vel ad statum superioris ordinis, ut est Episcopalis status. Quæritur ergo circa has comparationes, an transitus ab uno statu ad alium, vel negative, scilicet non faciendi vel admittendi illum sine voluntate Prælati, vel affirmative, scilicet, faciendi illum ex voluntate. De prima comparatione nulla est questio, nam certum est obligationem professionis religiosæ esse ita perpetuam, ut illam nunquam deserere liceat transeundo omnino ad statum secularem, ut ex superioribus constat, et in sequentibus specialiter tractabitur de Apostasia huic obligationi contraria. Et quamvis ipsa traditio religiosa sufficiens sit ad hanc obligationem inducendam, existimo nihilominus votum etiam obedientiæ directe ad hoc obligare, ac proinde perseverantiam in statu suscepto, quatenus excludit transitum ad statum secularem, esse materiæ hujus voti, sicut perseverantia in castitate, quatenus excludit transitum ad statum matrimonii, est materiæ voti castitatis. Ratio est, quia per votum obedientiæ promittit religiosus perpetuam obedientiam; ergo promittit perpetuam subjectionem, vel in usu, si actu præcipiatur, vel in præparatione animi, etiam dum actu non præcipitur; sed qui statum religiosum deserit ut ad secularem transeat, quantum in se est negat obedientiam et subjectionem etiam in præparatione animi; ergo directe agit contra votum obedientiæ; est igitur hic transitus materia prohibita ex vi talis voti.*

2. Imo certum ulterius est, ita esse materiæ repugnantem huic voto, ut a nullo superiore præcipi possit in virtute ejusdem voti, non solum quia tale præceptum esset de re illicita, sed etiam quia est de re contraria ipsi voto, et directe destructiva status obedientiæ. Unde licet fingamus casum,

in quo Summus Pontifex propter urgentem Ecclesiæ necessitatem, licite et valide posset religioso præcipere transitum ad statum secularem, nihilominus non posse illud præceptum ponere in virtute voti obedientiæ, sed solum ex potestate supremæ jurisdictionis quam habet, quia obedientia religiosa non habet pro materia illum transitum, sed potius quantum est ex se illi repugnat; nec pertinet ad perfectionem status religiosi peculiaris obligatio, ex voto, obediendi Pontifici præcipienti statum matrimonii in simili casu, quia illud non est bonum supererogationis et consilii, sed potius necessitatis, nec per se pertinet ad perfectionem, sed potius quantum est ex se impedit statum ejus; toleratur tamen in eo casu propter necessitatem, cui sufficienter subvenitur per obligationem præcepti sine adjectione voti.

3. *Transire ad aliam religionem inferiorem, vel æqualem, est contra votum obedientiæ, et non potest præcipi. — Circa secundam comparationem, distinguere oportet de religione minus aut magis perfecta, vel æquali. Et dicendum est primo, transitum ad religionem inferiorem, vel æqualem, esse materiæ voti obedientiæ ita prohibitam ex vi illius, ut a nullo etiam superiore præcipi possit. Probatur prior pars, quia ille transitus est directe contrarius subjectioni promissæ per obedientiæ votum in tali religione factum, et, quantum in se est, destruit et obedientiæ usum, et præparationem animi ad obediendum Prælato illius religionis, cui fuerat obedientia promissa. Neque in illa promissione inclusa fuit aliqua conditio, ratione cujus talis transitus non sit prohibitus, ut statim explicabimus de transitu ad perfectiorem religionem. Altera vero pars probatur, quia ille transitus per se est illicitus; item in quocumque casu fingatur licitus ex auctoritate Papæ, non est materiæ voti obedientiæ religiosæ, quia si sit transitus ad inferiorem religionem, est minus bonum, et ideo non est materiæ voti; si autem sit ad religionem æqualem, saltem non est per se majus bonum, et ratione mutationis est aliquo modo minus bonum ex suo genere, et (quod caput est) repugnat priori statui, et regulæ, juxta quam factum est obedientiæ votum, et ideo non potest esse materiæ imperabilis ex vi voti obedientiæ.*

4. *Transitus ad perfectiorem religionem non est materiæ obedientiæ. — Obligatio petendi licentiam Prælati ad perfectiorem religionem non oritur ex voto, etc. — Secundo dicendum*

est, transitum ad perfectiorem religionem non esse materiæ voti obedientiæ, nec negative, nec affirmative; quia nec prohiberi potest ex vi voti obedientiæ, nec etiam potest præcipi. Prior pars constat, quia talis prohibitio impediret majus bonum; ergo non potest votum obedientiæ obligare ad obediendum illi, quia votum solum est de meliori bono, imo hæc conditio inclusa est in omni voto. Et ob hanc causam, quamvis religiosus suam voluntatem consecret tali religioni, et ideo dicatur non habere velle, neque nolle, nihilominus potest sine consensu Prælati ad arctiorem religionem transire, quia nimirum hæc conditio in ipsa professione inclusa est, quod non impediatur majus bonum, seu transitum ad meliorem frugem. Quæ conditio, aut ratio ejus non habet locum in transitu ad inferiorem vel æqualem religionem, ut supra dicebamus. Dices: esto non requiratur consensus superioris, requiritur saltem petita licentia; ergo saltem in hoc sensu est materiæ hujus voti etiam hic transitus ad arctiorem religionem, quatenus prohibetur ne aliter fiat. Respondeo obligationem illam petendi licentiam non oriri ex voto obedientiæ, sed ex positiva lege Ecclesiæ; nam cum voluntas superioris necessaria non sit, sed illo etiam renuente licite fieri possit hic transitus, manifestum est illam non esse materiæ obedientiæ, et consequenter votum obedientiæ per se non obligare ad licentiam petendam, imo et petitionem illam per se non esse actum virtutis obedientiæ, sed observantiæ et reverentiæ Prælati debitæ, quam considerasse videtur ecclesiastica lex illam circumstantiam præcipiens.

5. *Potest fieri votum obedientiæ in religione, transeundi ad aliam arctiorem, si superior præceperit. — Altera pars probatur, quia votum obedientiæ religiosæ solum est secundum regulam, vel ad summum extenditur ad ea quæ non sunt contra regulam; sed transitus ab una religione ad aliam, quantumvis perfectam, non est secundum regulam prioris religionis, ut per se constat; imo dici potest illi contrarius, quatenus statum illum evertit ut introducat alium; ergo ille transitus non est materiæ voti obedientiæ, ita ut ex vi illius præcipi possit. Dices: quamvis de facto ita sit, tamen de possibili non repugnat votum obedientiæ in aliqua religione fieri, non solum obediendi in his quæ intra illam religionem fieri possunt, sed etiam in transitu ad perfectiorem religionem, si superior, vel saltem Summus Pontifex illum injunxerit; ergo*